

Момир Булатовић
ПРОДАТА
СЛОБОДА

M
Vukotić
Media

април, 2021.

Момир Булатовић

ПРОДАТА
СЛОБОДА

M
Vukotić
Media

април, 2021.

РОБОВИ КАПИТАЛА

Пре нејуну јодину дана (јуна 2020), објављена је књиџа Момира Булајовића „Нема предаје ни бојовима“. Само три месеца касније блеснуло је ново издање њознајој наслова „Правила ћушања“. Ево, с пролећа 2021, ново заводљиво шћиво – „Продаја слобода“.

Три књиџе за нејуну јодину дана наслућују, прецизније – њоћврћују, да ће се једној, не шако далекој, дана наћи међу корицама све бојашо њисано наслеђе које нам је оставио прерано оћишли друј, пријашељ, њосјодин, председник, премијер, професор Момир Булајовић.

Ова књиџа носи у себи достја грајоцених сјецифичности.

Пре свеја, ваља рећи да је она букеј шексјова које је Булајовић објавио у уледном и ућицајном београдском недељнику Печаш, који исјод лаве носи ујисану њоруку „Лисј слободне Србије“. Булајовић је био и један од суоснивача лисја, као и њодјоричкој дневника Дан. Тексјове у Печашу њочео је да објављује још њочешком 2008, а завршни шексј оћиснуј је прве недеље сешембра 2018. јодине. То је један занимљив и дуј лук, који је премосјио мноја ћибања, промене, смене, мене свих врсја и на домаћем и на свешком немирном шлу.

Мајсјар економских наука, још у раним њодјоричким данима, ња зрели професор, Булајовић се у овим шексјовима у Печашу бави искључиво економијом, у свој њеној разјранашојсти. Има само неколико шексјова за које би се, њоједностављено речено, мојло, и шо њод наводницима, рећи да су сфера њолишике. На шај начин, изгледа, као да је свима сјавио до знања да ја њолишика, у којој је блеснуо, узлешео и сшекао звучно име – више не инћересује. Њејова преокујација, инсјирација, њосјаје – економија. Трусјино њодручје. Сфера свакодневних промена, али и шврдокорних, челичних консјанши.

Булајовић је, у првој декади исјисивања шексјова о економији, њонајвише остјајао на домаћој сцени. Ту је одмеравао сценарије, режје и драме срјско-црнојорско-јујословенске економије. Почешо је имао за примере и илустрације и личности и примере из куће, исјред

кућној праћи, и пожелио да, макар и дискретно, убаци неки свој савет или наравоученије из недавне прошлости.

Пливајући брзо, широким замахом руку знања и срцем стравственика, Булашовић, све зрелији, зарања у мућне дубине светске економије и светских финансија. Праћи скупове, анализе светских институција, извештаје, статистике, оцене и прогнозе економске елиће и из свих тих врела црпи, усисава сазнања и претиаче их у текстове и коментаре.

Читаоцу ове књиџе је подарено на десетине, на стотине, чињеница које, попут прецизној графикана, илустрирују стравне ломљаве кроз које је у тој деценији пролазила светска економија. Булашовић ће то некада назвати „финансијски радови“, па „лудило система“, па „економска кућа“, „глобални финансијски зоо врт“, „финансијски канцер“, „зачарани круг преваре“...

Пишући врло зналачки, и када пролази кроз лавиринте финансијској подземља или кроз осветљене дворце најмоћнијих творца кинешала, Булашовић то ради једноставно, јасно, сваком разумљиво. То је моћуће урадити само када се располаже великим знањем и када се сасвим чисто, олољено, без белих рукавица, жели изнети свој став.

Можда се неком неће свидети оштре оцене аутора о свемоћним институцијама као што су Светска банка, ММФ, Дојче банка, велике америчке банке, крућне корпорације и сличне куће. Јер, Булашовић ће им приписати да су они увели „дужничко ројство“ или „модерно ројство“, да нас банке моћу избрисати и из „свјетске живих“, да је „Америка била велика само када смо јој се дивили, а не када смо је се плашили“... Или, још шире: „Под заставом слободе, људских права и демократије одвија се обична љачка становништва, природних бојаштва...“

Тај свет „шарених лажа“, где владају „незајамљиви банкарски танкостерски понашањем“ и где се праве „тозбе финансијских лешичара“, односи или удија, по Булашовићевим оценама, онај свет пошћења, равноправности, слободе, људских права, социјалне правде независности држава... Одводи нас у „нови круг паћње“ – нове кредитне, нове рецесије, нова ошћушћања радника...

Уоквирујући то велико оледало економије, из раздијених парчића, у којима се види све, Булашовић је, наравно, своје рефлекторе паћње врло често окретао према Европи или Европској унији. Ретко се иде, као у овим текстовима, може сагледавати ренитенским зрацима осветљен организам Европске уније, која „представља најамбициознији

и (све до недавно) најјусеишнији интeтрациони пројекат и у историји савременог човечанства“. Део то део тог ортанизма Булашовић вади на глан и подврћава анализи, аутопсији. Наћи ће и врлине, али још више мана тог „бирокаратског раја“. У њему је све више „бесмислених компромиса“, који видљиво воде ка „растакању то шавовима“. Један од главних разлога за то Булашовић види у томе што Европа „тежи наднационалној, надржавној заједници, држави за себе“. Зато Европа нејресиво плива „између реалности и илузија“.

Стављајући на своју аналитичку шрпезу широк избор „економских јела и пића“, Булашовић нас изазива и маме да чињеницама, често увијеним у сочне метафоре, сознамо како су се одвијале финансијске трагедије у Грчкој, у Шпанији, Португалији, Мексику, Италији, Киру и другим државама. Како је прљави новац пран кроз зајмове, кредитне, обвезнице и групе измишљене марифејлуке – бацао на колена целе државе и регионе. Како су милиони људи ошљачкани, турнути у сиромаштво и доведени до пране за омчу.

Неку светлост промена, које би макар смањиле „зону европских идиотизама“ или најравиле челични штић који би одбио „најсмртоносније америчко ратно коње – а то је њен долар“, Булашовић види у све бржем и све моћнијем развоју економске и финансијске снаге Кине и Русије, уз праћу Индије и Јапана. За њега није велика илузија азијско-афричка унија.

Ови преходни пасуси нису анализа, или критичко посматрање или оцењивање текстова, уклоњених у овој књизи. Не. Из најмање два разлога. Први: ајсолушно се не осећам компетентним да о томе судим јер је поље економије за мене тошово незаорана ледина. И, друго, нејошребно је то у уводу и чиниши. Ово је само скраћени, једноставни наговештај, мали водич да читалац зна да улази у једно велелепно сазидано здање. Пред њим ће се, пажљиво корачајући, од текста до текста, отворити нове и проветрене собе и салони знања.

Све је то Момир Булашовић урадио веома зналачки и ушемељено. Његова мајнејна резонанца свезнања дала нам је у руке снимак светског економског ортанизма. На њему се лепо прејознаје шта су канце прабљиваца, али и где су злајне жице сјаса.

Ставио је, као увек, свој прејознајљиви печат.

М. Вукошић

Београд, април 2021.

ОЗВАНИЧЕЊЕ ДУЖНИЧКОГ РОПСТВА

Грчка финансијска криза је напоскон савладана. Тако су барем побједоносно изјавили министри финансија држава еврозоне, након састанка одржаног у Луксембургу који је 20. августа трајао све до вечерњих часова.

ИСТОРИЈСКИ ТРЕНУТАК Треба прецизно нагласити овај тренутак, будући да су га министри (само)прогласили као историјски.

Грчки премијер Алексис Ципрас је тим поводом, на скромној свечаности, Грцима све представио као огромни успјех своје владе и честитао сународницима повратак Грчке на међународна финансијска тржишта. Грчка је, по његовим тврдњама, повратила своје достојанство и пред њеним грађанима су дани бољитка. Бројне личности свјетске политике и високих финансија поздравиле су овај резултат констатујући да је избјегнут најгори сценарио. Под тим се мислило на могућност да грчка дужничка бомба неконтролисано експлодира и, попут посложених домина, почне да руши наредне у ланцу дужничке кризе.

Ово је класичан примјер банкарске тактике „одуговлачи и претварај се да не постоји“. Када, наиме, банка увиди да њен клијент није у стању да отплаћује кредит, она му одложи отплату за одређени низ година. За то вријеме она зарађује будући да се камата стално обрачунава, а и дужник и повјерилац се претварају да се тај ружни тренутак уопште није десио. Обје стране се надају неком чуду које би кредите учинило отплативим или да, у супротном, неко други буде приморан да узме врући кромпир у руке.

„Историјског“ 20. августа је истицао трећи програм помоћи који је озлоглашена Тројка (Европска комисија, Европска централна банка и

ММФ) наметнула Грчкој прије готово десет година. За рјешавање грчке дужничке кризе било је уложено триста милијарди евра, кроз три програма помоћи. Криза је настала због презадужености Грчке. Тада, 2009. године, јавни дуг Грчке је био 120 одсто њеног БДП. Након „успјешне“ терапије и изгубљене деценије за Грчку однос јавног дуга према садашњем БДП Грчке повећао се и износи 180 одсто.

ДУЖНИЧКО РОПСТВО Евробирократе су се сагласиле, а Грчка влада дала пристанак, да се програм не настави већ да буде замијењен новим дужничким уговором. Јанис Варуфакис, бивши министар финансија у влади Алексиса Ципраса, а сада његов аргументовани и љути опонент, још је почетком јула закључио: „Објективна процјена договора о грчком јавном дугу који је Еврогрупа постигла морала би закључити да тај договор осуђује Грчку на трајно дужничко ропство.“

Тај нови дужнички уговор се заснива на одлагању за десет година исплате грчког државног дуга од 96,6 милијарди евра, који доспијева 2023. године. Он се ставља у стање мировања све до 2033. године, али уз услов да се наставе строге мјере штедње и обавезу грчке владе (садашње и сваке будуће) да пристане на надзор Тројке у погледу примјене ових политика. Очигледно је да Грчка има још „породичног сребра“ које мора да распрода (луке, путна инфраструктура, болнице, острва...) како би намирила незајежљиве кредиторе. Радничке плате морају бити додатно смањиване, што важи и за пензије и све видове социјалних давања. Порези на имовину и све врсте такси морају и даље да расту како би се попуњавале све веће рупе у буџету.

Од 2033. године до 2060. предвиђен је немогући темпо отплате кредита, јер би рате представљале 60 одсто државних прихода од пореза. Европска унија није отписала ни један једини евро грчког дуга, већ је извршила срамну каматну капитализацију постојећег дуга. На исти начин како је Америка поступила према латиноамеричким државама почетком осамдесетих година прошлог стољећа и гурнула их у амбис сиромаштва и безнађа.

Да би јавност све лакше прогутала, ЕУ је Грчкој одобрила да се додатно задужи за 15 милијарди евра, чиме је створен привид неког новог почетка.

РЕЗУЛТАТИ ПОМОЋИ „Печат“ је све вријеме пратио финансијску кризу у Грчкој са нескривеним симпатијама према нама пријатељском народу и згрожен суровошћу свјетских банкстера који су се, попут

лешинара, обрушили на ову државу у невољи. На нашу и свеукупну жалост грчки народ није успио да се избори с њима. Својевремено је бљеснула нада кроз побједу Сиризе и њене чувене 44 тачке изборног програма. Харизматични премијер Алексис Ципрас је сурово „утјеран у стадо“ и од свих његових ондашњих обећања остало је само оно да неће носити кравату.

У годинама спровођења програма ЕУ помоћи Грчкој њен БДП је смањен за 25 одсто. Незапосленост је на нивоу од 23,5 одсто, а међу младима износи 40 одсто. Смањене су плате запосленима у јавном сектору, пензије за најстарије кориснике, умањена је минимална радничка плата (са 751 на 586 евра, односно на 490 евра за раднике млађе од 25 година). Порез на додату вриједност је увећан с 19 на 24 одсто. Пензије и програми социјалне помоћи смањени су за пуних 70 одсто. Број оних који нису у стању да подмирују своје основне потребе порастао је са 11 на 20 одсто укупне популације.

Спирос Сакеларопулос, професор на грчком Пантеон универзитету, у раду „Добитници и губитници грчке финансијске кризе“ приказао је тамну социолошку страну грчке судбине. Преко милион Грка живи у домаћинствима гдје ниједан члан не ради или има мање од три мјесеца посла годишње. Свега 15 одсто незапослених прима неку новчану помоћ. Прије кризе је то право користило 40 одсто људи без посла. Али и они који раде зарађују недовољно. Просјечна куповна моћ је у Грчкој пала са 84 на 65 одсто просјека Европске уније.

Према званичним подацима из 2014. године, изгубљено је 157 хиљада радних мјеста. Национална стопа сиромаштва износи 35,7 одсто. До 2015. Грчку је напустило 427 хиљада углавном младих и високообразованих људи. Иронијом, запослење су нашли највише у Њемачкој чије су банке значајно допринијеле сиромаштву које их је натјерало на емиграцију.

Пад животног стандарда се исказао и у демографским подацима. Потрошња у области здравства је смањена за четвртину. У времену од 2011. до 2014. године, по посљедњим расположивим подацима, било је више умрлих од рођених. Стопа смртности новорођенчади је порасла за 51 одсто.

ЛИСТА ПОБЈЕДНИКА CADTM (Committee for the Abolition of Illegitimate Debt) – Комитет за поништавање незаконитих дугова, под вођством Виљема Енгдала, познатог антиглобалисте, коментарисао је јавно доступне податке. Од укупно триста милијарди евра датих Грчкој

за санирање њених дугова, 77 одсто је отишло, директно или посредно, европском финансијском сектору. Дакле, 231 милијарда за коју је речено да служи за опоравак Грчке употребљена је да се спасу велике европске банке, француске и њемачке прије свих.

Ерик Таусент, истраживач ЦАДТМ-а, дошао је до докумената ММФ-а који доказују да је ова институција 9. маја 2010. године донијела одлуку о позајмици Грчкој суме од 30 милијарди евра (32 пута већој од оне која би нормално била тој земљи на располагању) под утицајем неколицине својих извршних директора са примарним циљем да се француске и њемачке банке извуку из невоља у Грчкој. Он тврди: „Папандреу је драматизовао јавни дуг и дефицит своје државе у циљу да оправда спољну интервенцију која би донијела довољно капитала у односу на ситуацију у којој су биле тамошње банке. Папандреуова влада је фалсификовала податке о грчком дугу – не са циљем да их смањи, како је било превлађујуће јавно објашњење, него да их увећа. Он је хтио да поштеди стране банке (углавном француске и њемачке) великих губитака као и да заштити акционаре и менаџмент великих грчких банака.“

И у томе је потпуно успио. Вјероватно не због својих нарочитих способности, већ као дио „успјешног удруженог злочиначког подухвата“. Почеком кризе укупан јавни и приватни дуг Грчке према страним банкама је износио 252,1 милијарди евра. Седамдесет пет одсто тог дуга односило се на француске, њемачке и америчке банке. Дуг је био високоризичан, што је значило да са собом повлачи и високе камате. У посљедњим данима камата је достигала невјероватних 40 одсто вриједности главнице. Из средстава стране помоћи Грчкој прво су биле намирене ове банке које су се, до парламентарних избора 2012. године, потпуно ослободиле (распродале по пуној вриједности) обвезница грчког јавног дуга, остављајући Грчку да наредних деценија пати.

Након свега, од 2016. године Тројка је, кроз владине фондове обезбиједила додатних 47 милијарди евра за докапитализацију четири грчке приватне банке. Влада је, истовремено, дозволила страним фондovima и финансијским групама (попут Полсон групе) да купе 74 одсто акција ових банака, што су оне и урадиле потрошивши на то суму од 5,1 милијарде. Грчким инвеститорима није била дозвољена ова уносна трговина гдје се уложена средства тренутно враћају али као вишеструко увећана.

У самој Грчкој триста компанија (претежно у страном власништву) повећало је своје учешће на тржишту и имовину. Од 2014. године грчка

елита од свега 565 припадника имала је лично богатство од 70 милијарди евра, што је представљало 39,5 одсто тадашњег БДП Грчке.

ДОМОВИНА КРИЗЕ Ријеч криза је изворно грчка а у првобитном значењу се односила на „одлучујући тренутак“, избор између различитих могућности. У садашњем смислу се зачуђујуће дуго задржала у првобитној домовини. Током посљедње деценије, прецизније од раних 2000-их година, било је потребно дубоко познавање економије, финансија, политике и социологије да би се схватила криза која је разарала ову државу.

Нови дужнички уговор Грчке са остатком ЕУ неће ријешити ниједан проблем Грчке и њених становника. Чињенице неумољиво показују да Грчка не назире свјетло на крају тунела.

Али циљ овог пројекта и није спасавање Грчке. Суштина је у одбрани економског система заснованог на дужничком ропству и његово продужење барем за неко вријеме. Ко још мари да ли ће Грци преживјети одбрану такве светиње?

7. 9. 2018.